AİLE

Aile Kurmak:

وَاَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْاُنْثٰى

***"Ve O, iki eşi, erkeği ve kadını yarattı."*[1]**

Bitkisiyle hayvanıyla yeryüzünde her varlığı dişi ve erkek olarak yaratan Rabbimiz,[2] varlıkların en değerlisi olan insanı da kadın ve erkek olarak yaratmıştır. İnsanı erkek ve dişi eşler olarak dünya hayatına yollamıştır.[3] Birbirlerine karşı kuvvetli bir sevgi ve merhamet lütfetmiştir.[4] Peygamberimizin ifadesi ile onlar, birbirinin benzeridirler.[5] Allah Teâlâ,

هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَاَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ

***"Onlar sizin için birer elbise, siz de onlar için birer elbisesiniz."*[2]** buyurarak kadın ve erkeğin birbirlerini korumaları gerektiğini hatırlatmıştır.

Rabbimiz, erkek ve kadına evlenerek bir yuvayı paylaşmalarını tavsiye eder.[7] Peygamberimiz

لَكِنِّى أَصُومُ وَأُفْطِرُ ، وَأُصَلِّى وَأَرْقُدُ وَأَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ ، فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِى فَلَيْسَ مِنِّى

"...Ben namaz da kılarım, uyurum da; oruç da tutarım, tutmadığım da olur; kadınlarla da evlenirim. Her kim benim sünnetimden yüz çevirirse, benden değildir."[3] buyurarak, evliliğin kendi sünneti olduğunu ısrarla söylerken, hem bu tavsiyeyi pekiştirir hem de onun hayat tarzını reddedenlere ikazda bulunur.

Aile Olmanın Kazandırdıkları:

Kuşkusuz evlilik, insana sükûnet aşılayan bir nimettir.[9] Kalabalıklar içinde yalnız kalmış bir gönlü ancak bir eş şad edebilir. Sevginin en özelini, sıcak, müşfik dost elini, hayatı yaşanılır kılan paylaşımı ancak bir eş sunabilir insana.

Diğer yandan evlilik, bedenin haramdan korunacağı bir barınaktır. Bu sebepledir ki Peygamber Efendimiz, namuslu bir birliktelik yaşamaya niyetlenip aile kurmaya

[1] Necm, 53/45.
[2] Bakara, 2/187.
[3] Buhârî, Nikâh, 1.

çabalayana Allah'ın mutlaka destek olacağını müjdeler.[10] Zira evlilik sayesinde sadece iki beden korunmaz, bütün toplum arı bir nesle sahip olur.

Allah Teâlâ, Kur'ân-ı Kerîm'de aile birliğinin kurulmasının ardından hayatın akışına ayak uydurması için insana öğütler verir. Aile olmanın hayata güvenle bakan ve geleceği şekillendiren yüzünü tanıtır ona. Öncelikle aile olmanın ne anlama geldiğini kavramasını ister. Bir duygu ve fikir birlikteliği ile oluşmuş nice aileleri örnek gösterir. Kötülük yolunda birbirlerine benzeyip ortak işler yapan ve kendisini unutanlara azabı hatırlatırken,[11] dost olan ve iyilikte yardımlaşan erkek ve hanımlardan övgüyle ve müjdeyle bahseder.[12] İmrân ailesini hayır ile yâd ederken[13] Ebû Leheb ailesini ateş ile nasıl cezalandıracağını anlatır.[14]

Aile, hayırlı evlâtlar istenen bir yuvadır. İnsan soyunun geleceğe temiz ve pâk olarak taşınabilmesi için de aile zorunludur.

Anne:

Yavrusu olunca kadın, “anne” olur. Onu bağrına bastığı an öylesine şefkat doludur ki Peygamberimize Rabbimizin, kullarına karşı merhametini hatırlatır.[15] Taşıdığı, doğurduğu, doyurduğu bu küçük canı kendisine tercih eder ve ondan ayrılmaya dayanamaz.[16] Öyle bir bağdır ki aralarındaki, bu bağı koparanları şiddetle uyarır Peygamberimiz:

مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الْوَالِدَةِ وَوَلَدِهَا فَرَّقَ اللَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَحِبَّتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

“Anne ile evlâdının arasını ayıranın, Allah da kıyamet günü sevdikleriyle arasını ayırır.”[4] Ve öyle bir an gelir ki anne, ağzına atmak üzere olduğu hurmayı kendisinden isteyen yavrularına kıyamayıp bölüştürür de, bu davranışı ile cenneti kazanır.[18]

Anne fedakârdır; emeğinin hesabını tutmaz. Sevgi doludur; yüreğinin kapısını kapamaz. Affedicidir; kucağından geri çevirmez. Annenin adımları cennete öylesine yakındır ki[19] Peygamber Efendimiz ona hizmeti cihad olarak adlandırmaktan çekinmez.[20] Aynı dini paylaşmasalar bile inanan bir evlâttan, annesine sırtını dönmemesini, ona karşı izzet ve ikramda kusur etmemesini bekler.[21]

Çünkü anne, Peygamberimizin dilinde, *“kendisi ile güzel bir ilişki kurulmasını en çok hak eden kimse”* konumundadır.[22] Sevgili Peygamberimiz Allah'ın, annelere isyanı haram kıldığını söylerken[23] anlamsız tartışmalardan ve sonu gelmeyen husumetlerden anneyi korumak ister.

---

[4] Tirmizî, Büyû’, 52.

Baba:

Ve yavrusu olunca, "baba" olur erkek. Artık kıyamete kadar onun adıyla anılacak,[24] ona ait[25] bir can vardır.

وَلأَهْلِكَ عَلَيْكَ حَقًّا

"Ailenin senin üzerinde hakkı var!"[5] diye uyaran Peygamberi'nin kendisine yüklediği sorumluluğu yerine getirebilmek için çırpınmaya başlar. Bir taraftan eline geçen nimeti, kendisi faydalandıktan sonra önce ailesi ile bölüşmeli[27] ve evine iyilik taşımalıdır. Diğer taraftan, her türlü kötülüğü yuvasından uzak tutmak için çabalamalı, bu uğurda canını bile verse şehit olacağı müjdesini kulak ardı etmemelidir.[28]

Ailesinin işlerini bizzat üstlenen Yüce Peygamber'i[29] örnek edinen babanın çalışması elbette karşılıksız kalmaz. Resûl-i Ekrem,

وَإِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِى بِهَا وَجْهَ اللَّهِ إِلاَّ أُجِرْتَ بِهَا ، حَتَّى مَا تَجْعَلُ فِى فِى امْرَأَتِكَ

"...Allah rızasını umarak ailen için yaptığın her harcamadan muhakkak ecir alırsın, eşinin ağzına koyduğun bir lokmadan bile!"[6] sözleriyle babanın bu çalışmasının mükâfatlandıracağını müjdeler.

Ama mesuliyet sadece ev halkının karnını doyurup sırtını giydirmekle bitmez ki... Kendisinden sonra evlâtlarını başkalarına el açacak kadar perişan bir konumda bırakmaması istenen baba,[31] aynı zamanda onları, huzuru besleyen hayırlı birer fert olarak yetiştirip topluma sunmalıdır. Efendimizin ifade buyurduğu üzere:

مَا نَحَلَ وَالِدٌ وَلَدًا مِنْ نَحْلٍ أَفْضَلَ مِنْ أَدَبٍ حَسَنٍ

"Hiçbir baba çocuğuna güzel terbiyeden daha kıymetli bir bağışta bulunmamıştır."[7]

Aile için baba aynı zamanda saygıdır, güvendir, rahmettir. Peygamberimizin öğüdü ile eve girerken selâm verip bereketi davet eden[33] bir babanın nezaketi, merhametin de ilk adımıdır. Aynı şekilde ev halkı arasında adaleti gözeten insaflı babayı, kıyamet günü Allah nurdan koltuklara oturtacaktır.[34]Efendimiz babaların duasının mutlaka kabul olunacağını bildirmiştir.[35]

---

[5] Buhârî, Edeb, 86.
[6] Buhârî, Cenâiz, 36.
[7] Tirmizî, Birr, 33.

Çocuk:

Anne ve babanın elinde çocuk nadide bir emanettir. Bugüne aitmiş gibi görünse de aslında yarınlar için hazırlanması gereken bir emanet... Hassas, kırılgan, ilgiye ve sevgiye ihtiyacı hiç bitmeyen bir candır. Bir imtihandır yavru;[36] sonuçta büyük mükâfatı kazanmak isteyenin hayli emek sarf etmesini gerektiren bir imtihan...

Anne babanın çocukları için göstermeleri gereken itina, daha yavrunun ilk hücreleri bile oluşmadan evvel, şeytanın ondan uzak olması için dua etmeleriyle başlaması dikkat çekicidir.[37] Bu yüzden anne baba, bebek dünyaya geldiğinde kız erkek ayrımı yapmak gibi câhiliye âdetlerinden uzak durarak onu ilâhî bir lütuf olarak görmelidir.

Kızı olunca öfkeden yüzü kapkara kesilen ama oğlu olunca bayram eden kara cahillerden olmamalıdır.[38] Bu nimeti bahşeden Rablerine şükürlerinin nişanesi olarak anne babalar akika kurbanı kesebilir,[39] ona güzel bir isim verir[40] ve böylece onun hayatının ilk günlerine bereket dolu dualarla başlamasını sağlayabilirler.[41]

Peygamber Efendimizin,

مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلاَّ يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ ، فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ

"Her doğan fıtrat üzere doğar. Sonra anne babası onu Yahudi, Hıristiyan ya da Mecûsî yapar."[8] ifadesi, ebeveynin çocuk üzerindeki kalıcı tesirini açık bir dille özetler. İşlenmeye hazır bir cevher olan insan yavrusu, iyiyi kabul etmeye ve güzeli benimsemeye daha doğuştan gönüllüdür. Onun, gözünü açtığı bu yeni âlem ile sağlıklı ilişkiler geliştirebilen erdemli bir kişilik edinmesi, anne babasının kucağında gerçekleşecektir. Aynı zamanda kendisini hidayete ve doğru yola ulaştıracak dinî tercihinin temeli de aile ocağında şekillenecektir.

Peygamberimiz, bebeklikte merhamet,[43] çocuklukta sevgi[44] ve delikanlılıkta anlayış ile[45] büyütülen evlâdın saygı ve uzlaşı sonucu alınan bir kararla evlendirilmesini tavsiye etmiştir.[46]

Boşanmak:

Boşanmak elbette arzu edilmeyen bir durumdur.[47] Allah Resûlü, boşanarak açıkta kalan kız çocuğunu bağrına basan ve geçimini üstlenen aileyi müjdelemiş ve en hayırlı harcamanın onun geçimi için yapılan harcama olduğunu söylemiştir:

[8] Buhârî, Tefsîr, (Rûm) 2.

أَلاَ أَدُلُّكُمْ عَلَى أَفْضَلِ الصَّدَقَةِ ابْنَتُكَ مَرْدُودَةً إِلَيْكَ لَيْسَ لَهَا كَاسِبٌ غَيْرُكَ

“Size en değerli sadakadan bahsedeyim mi? (Kocasının evinden ayrılarak) senden başka kazancını sağlayacak kimse olmadığı için sana (baba evine) sığınmış kızın (için harcadığın nafaka en faziletli sadakadır).”[9]

Ailesini Reddetmek:

Peygamberimiz,

مَنِ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ، وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ غَيْرُ أَبِيهِ، فَالْجَنَّةُ عَلَيْهِ حَرَامٌ

“Kendi babası olmadığını bile bile, babasından başkasının oğlu olduğunu iddia eden kişiye cennet haramdır.”[10] buyurur. O hâlde onları reddetme veya başka bir soydan geldiğini iddia etme gibi bir hakkı da yoktur.[50]

Aynı şey bir babanın, çocuğunu evlâtlıktan reddetmesi için de geçerlidir. Çünkü aile ilişkileri sonsuza kadar süren ilişkilerdir. Bu diyarda ömürler tükense ve Peygamberimizin ifade ettiği üzere kabre girene kadar cenazeyi takip eden aile sonuçta geri dönüp uzaklaşmak zorunda kalsa bile,[51] öte âlemde yine bir araya gelecekleri umulur. İyiler iyilerle, kötüler kötülerle.

Aile ile İmtihan Edilmek:

Allah Teâlâ'nın bizlere sunduğu her nimet gibi aile hayatı da bir tarafıyla külfet yüklüdür. Sürükleyici ve aldatıcı yüzüyle aile meşgalesi, insana aslî görevini her an unutturabilecek kadar zorlu bir sınavdır:

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ اَمْوَالُكُمْ وَلَا اَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ فَاُولٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

“Ey iman edenler! Mallarınız ve evlâtlarınız sizi, Allah'ı zikretmekten alıkoymasın. Her kim bunu yaparsa, işte onlar ziyana uğrayanların ta kendileridir.”[11]

Kimi zaman aile fertlerinin çokluğu ile övünen insan,[53] kendisini Rabbine yakınlaştıracak olanın, eşi ya da çocukları değil, salih amelleri olduğunu[54] unutur. Hâlbuki gönlünde imanın aydınlığını taşımayan bir kimse için, mal ve evlâtlar ile dolu

[9] İbn Mâce, Edeb, 3.
[10] Buhârî, Ferâiz, 29.
[11] Münâfikûn, 63/9.

debdebeli bir hayat ateşten kurtulmasına çare olamayacağı gibi,[55] onun azgınlığını ve ateşin yakıcılığını körükleyen bir nitelik de kazanabilir.[56]

Rasûlullah'ın,

فِتْنَةُ الرَّجُلِ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ وَنَفْسِهِ وَوَلَدِهِ وَجَارِهِ يُكَفِّرُهَا الصِّيَامُ وَالصَّلاَةُ وَالصَّدَقَةُ وَالأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْىُ عَنِ الْمُنْكَرِ

"İnsan, ailesi, malı, nefsi, çocuğu ve komşusu ile sınanır; oruç, namaz, sadaka ve iyiliği emredip kötülükten sakındırma işte bu sınanma (esnasındaki kusurlarına) kefaret olur."[12] hadisinde *"sınanma" vesilesi* olarak adlandırdığı aile, anne baba çocuk üçgeninde kurulmuş hassas dengeler ağıdır.

Aynı evi paylaşmak, haklar kadar sorumlulukları da artırmakta, canlar yakınlaştıkça huzur için gösterilmesi gereken ihtimam da katlanmaktadır. İşte bu noktada Peygamberimiz eşler arası ilişkiyi düzenlerken tek taraflı görev yüklemesi yapmaktan ya da sınırsız özgürlük tanımaktan ısrarla kaçınır:

أَلاَ إِنَّ لَكُمْ عَلَى نِسَائِكُمْ حَقًّا وَلِنِسَائِكُمْ عَلَيْكُمْ حَقًّا

"Dikkat edin! Sizin kadınlar üzerinde hakkınız olduğu gibi, onların da sizin üzerinizde hakkı vardır."[13]

Kadın için aile, hayat imtihanının en çetin geçtiği alanlardan biridir. Kadın "saliha kadın" olarak nitelenir ve bu niteliğinin karşılığını[59] hak etmeye çabalar. Bazen de eşsiz kalır ve yükünü sırtına almakla, ailesi için harcadığı emekle Peygamber'e komşu olmaya yönelir.[60] Hayırlı bir evlât yetiştirmek uğruna attığı her adım mükâfata lâyık iken, bazen acısıyla yandığı evlâdının ölümüne sabretmekle de mutlu sona erişir.[61]

[12] Müslim, Fiten, 26.
[13] Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân, 9.